

RASİM ÖZDENÖREN

MÜSLÜMANCA
DÜŞÜNME ÜZERİNE
DENEMELER

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2023

Sertifika no: 49821

İz Yayıncılık: 5

Bütün Eserleri: 1

ISBN: 978-605-326-795-9

37. baskı, İstanbul 2023

Oruçreis Mahallesi, Tekstilkent Caddesi

Koza Plaza B Blok No: 12 Kat: 15/151 Esenler / İstanbul

Telefon: (212) 5207210

www.iz.com.tr

E-posta: bilgi@iz.com.tr

Editör: Zekai Karakaya

Sayfa Tasarımı: Adem Şenel

Basıldığı yer: Çevik Matbaacılık (Sertifika no: 45509)

Davutpaşa Caddesi, Besler İş Merkezi No: 20/18-19 Topkapı-Zeytinburnu/İstanbul

MÜSLÜMANCA
DÜŞÜNME ÜZERİNE
DENEMELER

RASİM ÖZDENÖREN

denemeler

Gözden geçirilmiş yeni baskı

iz

Rasim Özdenören; 1940'ta Maraş'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Maraş, Malatya, Tunceli şehirlerinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsünü (1964) ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini (1967) bitirdi. Devlet Planlama Teşkilatında uzman olarak çalıştı. Araştırma amacıyla ABD'nin çeşitli eyaletlerinde 1970-1971'de iki yıl kadar kaldı. 1975 yılında Kültür Bakanlığı Bakanlık Müşavirliği görevine geldi. Aynı bakanlıkta bir yıl da müfettişlik yaptıktan sonra 1978'de memurluktan istifa etti. 1980'de Devlet Planlama Teşkilatındaki görevine tekrar döndü. Uzmanlık, daire başkanlığı, genel sekreter yardımcılığı, genel sekreterlik, müşavirlik görevlerinde bulundu. 2005 yılında, devlet memurluğuna genel sekreter unvanıyla noktayı koyarak kendi deyimiyle özgürlüğünü ilan etti.

Öykülerinde, değerlerinden koparılmış ve modern kent ortamına kısıtılmış bireyin ve ailenin acısını, terk edilmişliğini, yalnızlığını etkili bir anlatımla yansıtmış, insanın yaşadığı trajik/dramatik açmazı, çarpılmayı, uyumsuzluğu, uyumsuzluğu, çözülme, kültür şokunu kuşatıcı ve derinlemesine bir yaklaşımla dile getirmiştir.

Hakkında çok sayıda tez, özel sayı, kitap, makale, bildiri hazırlandı.

Türk öykücülüğünün ve deneme yazarlığının gelmiş geçmiş en usta kalemlerinden biri olarak temayüz etti.

1969'da *Edebiyat*, 1976'da *Mavera* dergilerinin kurucuları arasında yer aldı.

Kasım 2014'ten vefatına kadar *Hece* ve *Heceöykü* dergilerinin Genel Yayın Yönetmenliği'ni yürüttü.

Yeni Devir ve *Yeni Şafak* gazetelerinde 40 yıldan uzun süren köşe yazarlığıyla dünyanın, hayatın, edebiyatın ve insanın nabzını tuttu.

1977'de *Çok Sesli Bir Ölüm* ve *Çözülme* adlı öyküleri TV filmi yapıldı.

1978'de *Çok Sesli Bir Ölüm* Uluslararası Prag TV Filmleri Yarışması'nda Jüri Özel Ödülü aldı.

1978'de *İki Dünya* kitabıyla Türkiye Millî Kültür Vakfı'nın 'Fikir' Dalında Jüri Özel Ödülü'ne layık bulundu.

1984'te *Denize Açılan Kapı* kitabı ile Yazarlar Birliği'nin 'Yılın Hikâyecisi Ödülü'nü aldı.

1986 yılında *Ruhun Malzemeleri* kitabı ile Türkiye Yazarlar Birliği'nin 'Deneme Ödülü'ne layık görüldü.

2008'de Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk Dil Kurumu, RTÜK'ün iştirakiyle düzenlenen Karaman Türk Dili Ödülü kapsamında 'Türkçeyi Güzel ve Doğru Kullanan Edebiyatçı Ödülü' verildi.

2009 yılında TBMM Üstün Hizmet Ödülü'ne layık bulundu.

2011'de Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ve 2015'te Sakarya Üniversitesi tarafından *fahri doktora* unvanı verildi.

2015 yılında T.C. Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne layık bulundu.

2016 yılında Star gazetesinin düzenlediği Necip Fazıl Kısakürek Saygı Ödülü'nü kabul etti.

2018'de Bayburt Üniversitesinin düzenlediği 2. Dede Korkut Ödülleri kapsamında 'Bilge Adam Ödülü' verildi.

2018 Ekim'de Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu üyeliğini kabul etti, bilahare buradan ayrılarak Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetimler Kurulu üyeliğine geçti.

23 Temmuz 2022'de Ankara'da vefat etti, İstanbul Eyüp Sultan Camii Haziresi'ne defnedildi.

ESERLERİ:

Öykü:

Hastalar ve Işıklar (1967), *Çözülme* (1973), *Çok Sesli Bir Ölüm* (1974), *Çarpılmışlar* (1977), *Denize Açılan Kapı* (1983, Yazarlar Birliği'nin 1984 'Hikâye' Alanında 'Yılın Hikâyecisi' Ödülü), *Kuyu* (1999), *Hışırta* (2000), *Ansızın Yola Çıkmak* (2000), *Toz* (2002), *İmkânsız Öyküler* (2010), *Uyumsuzlar* (2015), *Elli Yılın Öyküsü* (2017, toplu öyküler), *İlk Öyküler* (2022), *Kör Pencere* (2022).

Roman:

Gül Yetiştiren Adam (1979).

Deneme:

İki Dünya (1977, Türkiye Millî Kültür Vakfı 'Fikir' Dalında 1978 Jüri Özel Ödülü), *Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler* (1985), *Yaşadığımız Günler* (1985), *Ruhun Malzemeleri* (1986, Türkiye Yazarlar Birliği 1986 Deneme Ödülü), *Yeniden İnanmak* (1987), *Çapraz İlişkiler* (1987), *Kafa Karıştıran Kelimeler* (1987), *Yumurtayı Hangi Ucundan Kırmalı* (1987), *Müslümanca Yaşamak* (1988), *Red Yazıları* (1988), *Yeni Dünya Düzeninin Sefaleti* (1996), *Ben ve Hayat ve Ölüm* (1997), *İpin Ucu* (1997), *Acemi Yolcu* (1997), *Kent İlişkileri* (1998), *Yüzler* (1999), *Köpekçe Düşünceler* (1999), *Eşikte Duran İnsan* (2000), *Yazı İmge ve Gerçeklik* (2002), *Aşkın Diyalektiği* (2002), *Düşünsel Duruş* (2004), *Siyasal İstiareler* (2009), *Açık Mektuplar* (2014, okurlara yazılmış açık eleştiri mektupları), *Edebiyat ve Hayat* (2012, deneme seçkisi), *Hadislerin Işığında Hz. Peygamber* (2018), *Ariyet Fikirle Düşünmek* (2022).

Çeviri:

Hayvan Çiftliği - George Orwell (1964, yeniden 2021), *İslâm'da Devlet Nizamı* - Ebü'l-Alâ Mevdûdi (1967), *İslâm Devleti'nde Malî Yapı* - S. A. Siddîkî (1972).

Söyleşiler:

Portre Söyleşileri (2023).

İçindekiler

Açıklama.....	9
---------------	---

Birinci Bölüm

Panorama

Bazı Genellemeler.....	13
Pratikteki Sonuçlar.....	16
Bireycilik.....	19
İki Yeni İdol: Teknoloji ve Bilim.....	21
Demokratik Hayat Tarzının Bir Armağanı: Kaypaklık.....	25
Materyalistik Bir Şartlanma: Açlık Korkusu.....	27
Bir Handikap Daha: İslâm'ı Anlamamak.....	32
Küfür Neden Tek Millettir?.....	47
İslâm'a Müsteşrik Gözüyle Bakmak.....	49

İkinci Bölüm

Sağlıklı Düşünmeye Doğru

İnanmanın Diyalektiği.....	59
Gerçek ve Doğru.....	63
Temel Tercih Önemlidir.....	70
Yabancı Terimlerle İslâm'a Bakmak.....	73
Düşmanın Silahı.....	77
Çağın Gözüyle İslâm'a mı Bakmalı, İslâm'ın Gözüyle Çağa mı?.....	80
Müslümanca Özgürlük.....	84

Üçüncü Bölüm
Müslüman'ın Nitelikleri

Kuram-Eylem Ayrışmazlığı.....	89
Yaklaşımlardaki Mizaç Faktörü.....	91
Nihai Hedef: Allah'ın Rızası.....	94
Hidayet.....	98
Bağlanmada Yöntem.....	100
Kötü Bir Dünyada İyi Bir Müslüman.....	105
Don Kişotça Tavır.....	108
Hayal Değil, Hayat.....	112
Bilgi ve Bilinçlilik.....	114
Kul Olarak Kendini Kavramak.....	123
İç Şartlarını Müslümanca Gerçekleştirmek.....	126
An İçinde Yaşamak.....	129
Emir Kulu Olmanın Anlamı.....	134
Açıktaki Gizli Putlar.....	139
Ben Kimim? Dünya Kimin?.....	141

Dördüncü Bölüm
İslâm'ın Özgünlüğü

Alt Yapının Temeli: İktisat Değil Hukuk.....	147
İslâm'ın Diyalektik Yapısı.....	150
Orta Yol.....	155
İslâm ve Kültür.....	166
İslâm ve Felsefe.....	168
İslâm ve Bilim.....	171
İslâm ve Mistik Yaşantı.....	173
İslâm ve Riyazet.....	175
İslâm ve Ruhçuluk/Maddecilik.....	177
İslâm ve Gelenekçilik.....	180
İslâm ve Akılcılık.....	183
İslâm ve İnsan.....	185
Dizin.....	189

Açıklama

Bu kitabın ilk baskısından (1985) bu yana ondört yıl geçmiş. Bu süre boyunca, kitapta gördüğüm bazı ifade zaafalarını düzeltme niyetini hep taşımış olmama rağmen, bu işe el atmak nasip olmamıştı. Nihayet bu baskıda, bu işi gerçekleştirme fırsatını bulduk. Kitabın temel metni elbette olduğu gibi bırakıldı, ama gereksiz gibi duran ifadeler silindi, kimi yerlerdeki zaafılar giderilmeye çalışıldı. Buna rağmen, gene de olması gereken metne ulaştığımı söyleyemiyorum. Bu bakımdan, bu metnin, benim indimde sakat doğmuş çocuk mesabesinde bulunduğunu ifade etmek isterim: onlar sakat da olsalar ve bilhassa bu yüzden daha çok ihtimama ve şefkate layık görülürler. Bundan sonra bu kitaba atıfta bulunulursa işbu 9. baskının esas alınmasını ve önceki baskıların yok sayılmasını rica ediyorum.

Rasim Özdenören

Ocak 1999, Ankara

BİRİNCİ BÖLÜM

PANORAMA

Bazı Genellemeler

Hâlen beş milyara yakın insanın yaşadığı yeryüzünde, başka hiçbir ek faaliyete gerek duyulmaksızın mevcut nüfusun on mislini besleyebilecek seviyede bir üretim yapıldığı hâlde, milyonlarca insanın açlıkla pençelediği söylenirse ortada bir bozukluğun var olduğunu ileri sürmek için zeki olmak şart değildir.

Üreticilerin, fiyatları düşürmemek için piyasaya mal arz etmekten kaçınıp stoklama yolunu tercih ettikleri bir dünyada, bir kısım insanların çıplak gezdiğini görünce, bu işin içinde bir bozukluk olduğunu söylemek için ekonomi tahsil etmeye gerek de yok.

Kaliforniya'nın portakal bahçelerinde portakal toplamaya çıkmış yüzbinlerce tarım işçisinin günde üç portakal karşılığında bütün gün çalışmaya mecbur bırakıldıkları için karınlarını doyuramadıkları, fakat bahçe sahiplerinin fiyatları düşürmemek için toplanan portakalları denize döktükleri bir dünyada, bir bozukluk olduğunu görebilmek için Kaliforniya'ya portakal toplamaya gitmiş olmamız da gerekmez.

Afrika'da, Hindistan'da, Güneydoğu Asya'da, Güney Amerika'da, açlıktan kemikleri çıkmış bebelerin resmini çektiirmek için yarışa giren ve bu yarışta binlerce lirayı bir

kalemde sarf edebilen gazete ve dergilerin bulunduğu bir dünyada, en aç insanın fotoğrafını çeken foto muhabiri altın madalya ile taltif edilirken, fotoğrafı çekilen aç bebenin sırtından para kazanabilen becerikli gazeteciler tebriklere boğulurken, aç insanların kendi hâlleriyle baş başa bırakılmasında bir bozukluk olsa gerek.

Yoksul çocukları esirgeyip korumak adına düzenlenen balolarda, göbekleri yeterince şişmiş adamların sabahlara kadar vur patlasın çal oynasın vakit geçirirlerken, bu çocukların okuma kitaplarını nasıl satın alabileceğinin hesabının yapıldığı bir dünyada bir bozukluk var demektir.

Aç kalma tehlikesiyle nüfus planlaması yapmak için teşkil edilen ekiplere binlerce liralık harcırahlar tahsis edilip bir o kadar hastane ve doktor masrafına katlanılırken, doğmamış çocukların rızıkları yüzünden uykuların kaçtığı dünyada bir bozukluk olsa gerek.

Doğmuş çocuğu beslemek için sarf edilecek paranın ana rahmindeki çocuğun doğmaması için sarf edildiği bir dünyada bir bozukluk, bir terslik var demektir.

Daha en az kırk milyar insanın rahatlıkla barınabileceğinin hesaplandığı bir dünyada, kırk katlı binaların yapılmasına rağmen insanların mesken sıkıntısından şikâyetçi olmaları önlenemiyorsa, burada da akla aykırı bir düzenin işlediğinde şüpheye düşmemeli.

Okullarında çocuklarına cinsel eğitimin verildiği ülkelerde ve en çok bu ülkelerde, akla gelmez sapıklıkların yaygın biçimde yerleşmiş olması vakıası ile ırza tecavüz olaylarının, alkolizmin, klinik akıl ve ruh hastalıklarının yoğunlaştığının görüldüğü bir dünyada, bu işlerin düzenlenmesinde de bir bozukluğun olduğunu kabul etmek gerekecektir.

İletişim araçlarının geçmişin hiçbir döneminde görülmediği biçimde çoğaldığı ve günlük hayatımızı doğrudan etkilediği bir dünyada, insanların fertler olarak iletişimsizlikten bu kadar yakındığı bir tablo ile karşılaşılıyorsa, bu işte de bir bozukluğun olduğunu teslim etmek zorundayız demektir.

Kısaca söylersek, bugün problem alanı olarak önümüze getirilen konuların tümüne düzmece problemler diye bakılmalıdır. İnsanlar her neyi put olarak görmüşlerse o putlar karşılıklarına problem olarak çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, günümüz dünyasında asıl problemin, problem diye uğraşılan konular olmadığını, fakat asıl problemin kafa yapısından doğduğunu söylemek gerekecektir.